

"بسمه تعالی"

بیانه انجمن ایرانی اخلاق در علوم و فناوری برای مواجهه موثرتر جامعه با وضعیت پساکروناوی

اکنون که جامعه با پشت سر نهادن دستور العمل های مدیریتی برای مقابله با شیوع کرونا مراحل تحت عنوان "قرنطینه خانگی"، "فاصله گذاری اجتماعی" و "قاصد گذاری هوشمند" را پشت سر نهاده و همچنان نگران آثار زیستی، اجتماعی و اقتصادی آن و بتای وضعیت کروناوی است بید آینده نگران در اندیشه طراحی و تداوم راهبردهای موثر برای وضعیت پساکروناوی بود. منظور از وضعیت پساکروناوی توجه به شرایطی از زندگی فردی و اجتماعی است که در آن همچنان کرونا وجود دارد، ممکن است شیوع آن با فرازها و فرودهایی همراه باشد، اما بید نظام مدیریتی کشور و جامعه و شهروندان قدرت انطباق خود را با این وضعیت بالا برده و تهدیدها و مخاطرات زیستی، بهداشتی، انسانی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی را کاهش دهند. توانمندسازی شهروندان و نهادهای حاکمیتی و مدنی در این شرایط نیازمند مجموعه ای از رویکردهای نظری، راهبردهای علمی، فرایندها و سازوکارهای از دانش با و مملات های راکشاست. در این میان توجه به مبانی و ارزش های اخلاقی پیش برنده این ضرورت با اهمیت بسیار دارد.

انجمن ایرانی اخلاق در علوم فناوری بنا بر وظیفه علمی و اخلاقی در حد توان خود به طرح این مهم پرداخته و نهادهای علمی، حرفه ای، تخصصی، مدنی و حاکمیتی و عموم شهروندان را به تامل و مشارکت موثر در این امر دعوت می کند:

۱. جهان پساکروناوی، مثل جهان کروناوی و جهان پیشاکروناوی برای غلبه بر دشواری های ناشناخته فرایندها و مخاطره آمیزن، نیازمند فهم اخلاقی و کنش اخلاقی در همه عرصه های زندگی فردی و اجتماعی است.

۲. ویروس کووید-۱۹ پدیده ای "نوظهور" و "عالم-گیر" است، این دو جنبه در شتاب-دبی بر دامنه-ها و گستره-های شیوع آن و تسری به همه عرصه های معرفتی، ذهنی، زیستی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی سخت تاثیر گذار بوده و هست و قلمرو اخلاق در علوم و فناوری را در هم بر گرفته می-گیرد، وظیفه عالمان، محققان و اندیشمندان است که هم تهدیدهای جدید اخلاقی و هم زمینه-های مساعد برای تقویت بنیان-های خلقی را در این زمینه باز شناسند و به تناسب آنها بر تین و تدوین چارچوب-ها و دستور العمل-های جدید اخلاق در علوم و فناوری بپردازند.

۳. الزامات اخلاقی ایجاب می-کند در شرایطی که هنوز دامنه-مجمولات بشردر باره کرونا و ابعاد آن فراتر از معلومات اوست، تلاش شود تا هیچ "شبه علمی" به جای "علم" و هیچ "منفعت شخصی و گروهی" به جای "منافع عمومی و انسانی" نشیند.

۴. الزامات سازگاری زندگی با پدیده کرونا و تعلیق و تضعیف روابط اجتماعی برخی ابعاد وجود انسان را برجسته کرده است: احساس تنهایی، اضطراب-های فراگیر و هراس از آینده از این جمله است، اخلاقاً باید به این مسائل و مواردی از این دست در همه زمینه-ها اهتمام ورزید.
۵. ادامه همه-گیری عوارض کرونایی و ضرورت توجه به طبقاتی بودن و تبعیض آمیز شدن زیستن-های کرونایی را بیشتر کرده است، مبانی اخلاقی ایجاب می-کند که جامعه و نظام حاکمیتی آن بیش از گذشته نسبت به زندگی فرودستان و گروه های ضعیف اجتماعی و اقتصادی حساس باشند.
۶. جامعه پسا کرونایی بیش از گذشته نیازمند اخلاق مدارا، گذشت، گفتگو، اعتماد، بهسختی و امید است در این شرایط ترمیم "سرمایه اجتماعی" و مقابله با روندهای کینته ساز در همه زمینه ها ضرورت دارد.
۷. برای عبور از بحران ها و وضعیتهای نامعلوم، جامعه و حکروانی به مشارکت بجان در شناخت مسائل و حل و فصل آنها دارد، مهمترین اصل اخلاقی مقدم این مهم، صداقت و راستگویی است، هیچ عالی برای حفظ آرامش جامعه تاثیرگذارتر از راست گفتن و درست عمل کردن نیست. در این شرایط باید به تقویت نهادهای "درستی نج" علمی و اجتماعی کوشید.
۸. جامعه کنونی و آینده در کنار مخاطرات و تهدیدهایی که با آنها روبه روست فرصتها و ظرفیتهای جدیدی نیز دارد. بنا به احکام روشن اخلاقی در این شرایط و در آینده باید بیشتر نگاه علمی را تقویت کرد و از همه فناوری های موثر بهره برد.
۹. ضرورت-های اخلاقی فراتر از فم و کنش های فردی است، باید در شرایط دشوار و بحرانی بیشتر به اخلاقی کردن رفتارهای نهادی، مناسبات مدنی و اصلاح رویکردها و فرایندهای حکروانی پرداخت. جامعه کرونایی و پسا کرونایی نیازمند تقویت بنیان-های نیک اندیشی، دیکردوستی، خیرخواهی موثر و بهسختی اجتماعی در همه سطوح شهروندی، مدنی و حاکمیتی است.
۱۰. بیانیه لنگره بین-المللی اخلاق در علوم و فناوری تهران که به دعوت این انجمن در آذر ۱۳۹۶ منتشر شد (برپایه سوست ارایه شده است)، ضرورت اهتمام بنیادین به مقوله "اخلاق برای همه و علم برای توسعه" ده رهیافت را برای پرداختن به مسائل بنیادین اخلاق در حوزه-های علوم و فناوری و فرهنگ و جامعه مطرح کرده است که امروز این انجمن توجه مجدد به آنها را ضروری و مفید می-داند. امید آنگه نهادهای علمی، مدنی و حاکمیتی در شرایط پیش رو و وضعیت پسا کرونایی در این زمینه افتخارهای نو و امیدبخش بکشایند.

انجمن ایرانی اخلاق در علوم و فناوری

خرداد ماه ۱۳۹۹